

Силабус курсу

Пропаганда і контрпропаганда

Ступінь вищої освіти – бакалавр

Галузь знань 25 Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону

Спеціальність 256 Національна безпека (за окремими сферами забезпечення і видами діяльності)

Освітньо-професійна програма «Національна безпека (за окремими сферами забезпечення і видами діяльності)»

Рік навчання: II, Семестр: III

Кількість кредитів: 4 Мова викладання: українська

Керівник курсу

д.е.н., професорка, професорка кафедри безпеки та правоохоронної діяльності

заслужений діяч науки та техніки України; академічня Академії економічних наук України та Української технологічної академії; керівник Центру міжнародної безпеки та співробітництва ЗУНУ

Вівчар Оксана Іванівна

Контактна інформація

o.vivchar84@gmail.com, +380978307717

Опис дисципліни

«Пропаганда і контрпропаганда» спрямована на формування у студентів теоретичних знань і практичних навичок у сфері інформаційного впливу, аналізу інформаційних кампаній та розробки заходів протидії пропаганді. Курс досліджує сутність, цілі та засоби пропаганди, розглядає механізми її поширення та впливу на масову свідомість. Особлива увага приділяється вивченню контрпропаганди як засобу захисту інформаційного простору держави та суспільства, а також формуванню критичного мислення для виявлення маніпулятивних технологій у засобах масової інформації. Фахівці з галузі управління та адміністрування національною безпекою володіють знаннями щодо практичних механізмів пропаганди та контрпропаганди в контексті національної безпеки та воєнних конфліктів. По завершенню вивчення дисципліни «Пропаганда і контрпропаганда» студенти можуть обґрунтовано використовувати професійно профільовані знання щодо ідентифікації способів контрпропагандистської діяльності на основі системного підходу.

Структура курсу

Години (лек. / практ.)	Тема	Результати навчання	Завдання
4 / 2	1. Сутність пропаганди: основні поняття та елементи	Знати концептуальні аспекти та засоби пропаганди, а також особливості та ключові характеристики. Вміти ідентифікувати алгоритм реалізації пропаганди як методу спеціальної інформаційної операції. Знати відмінність пропаганди від інших інформаційних процесів.	тести, опитування
4 / 2	2. Класифікація основних видів пропаганди	Вміти ідентифікувати основні простори пропагандистського впливу та критерії ефективності. Знати види, типології та класифікацію пропаганди. Знати переваги та недоліки основних форм пропагандистського впливу.	тести, опитування
4 / 2	3. Теоретико-прикладні засади пропагандистських прийомів	Знати основні пропагандистські прийоми в умовах воєнного стану. Вміти ідентифікувати типові прикладні пропагандистські методи і технології. Знати основні проблемні аспекти для ефективної боротьби з пропагандою.	тести, опитування
4 / 2	4. Сутність контрпропаганди: основні поняття, елементи та відмінність від пропаганди	Знати концептуальні засади контрпропаганди та її ключові характеристики, а також основні елементи контрпропагандистських стратегій: суб'єкт, об'єкт, канали поширення, методи. Вміти ідентифікувати принципові відмінності між пропагандою та контрпропагандою. Вміти ідентифікувати вплив контрпропаганди на інформаційну безпеку держави та роль контрпропаганди в сучасних інформаційних війнах.	тести, опитування
4 / 2	5. Методи контрпропаганди: технології інформаційного захисту та маніпулятивної нейтралізації	Знати основні способи контрпропагандистської діяльності та методи контрпропаганди: фактчекінг, викриття маніпуляцій, створення альтернативних наративів, сатирична контрпропаганда. Вміти ідентифікувати психологічні механізми впливу контрпропаганди. Вміти ідентифікувати застосування соціальних мереж та алгоритмів для боротьби з дезінформацією та нейтралізації пропаганди.	тести, опитування, практ. завдання
4 / 1	6. Контрпропагандистські кампанії: стратегії, планування та ефективність	Знати принципи розробки контрпропагандистських кампаній. Вміти визначати цільової аудиторії та вибір комунікаційних каналів. Вміти застосувати методи оцінки ефективності контрпропаганди (метрики успіху, аналіз результатів). Переваги та недоліки пропаганди, яка є на озброєнні спецслужб. Застосовувати методи боротьби зі шкідливою пропагандою.	тести, опитування, практ. завдання
4 / 1	7. Інформаційна безпека, протидія	Визначити структуру інформаційної безпеки та кібербезпеки в контексті забезпечення національних	тести, опитування,

	дезінформації та роль пропаганди у забезпеченні державних інтересів	інтересів в інформаційній сфері. Вміти ідентифікувати пропаганду як загрозу та як інструмент державної політики. Переваги та недоліки методів маніпулювання свідомістю поведінкою громадськості. Знати практичний досвід національної програми боротьби з фейковими новинами та маніпуляціями, а також протидії дезінформації в умовах воєнного стану.	практ. завдання
2 / 1	8. Міжнародний досвід боротьби з пропагандою та контрпропагандою: інформаційні стратегії НАТО, ЄС, США та авторитарних режимів	Знати політику Європейського Союзу щодо боротьби з дезінформацією: ініціативи, програми, аналітичні центри. Знати досвід НАТО у сфері стратегічних комунікацій та контрпропаганди. Інформаційні операції США та їх вплив на міжнародну політику. Визначати основні методи пропагандистського впливу у авторитарних державах. Ідентифікувати аналітику інформаційних операцій США та Європи у світовій політиці.	тести, опитування, практ. завдання
2 / 1	9. Пропаганда і контрпропаганда в умовах воєнних конфліктів	Знати практичний механізм застосування пропаганди під час воєнних конфліктів. Вміти ідентифікувати контрпропагандистську діяльність на війні. Знати наукові розробки в галузі пропагандистської діяльності.	тести, опитування, практ. завдання

Літературні джерела

1. Боднарчук О. Г., Боднарчук О. І., Глух М. В., Гарбінська-Руденко А. В. Правове регулювання національної безпеки: *навчальний посібник*. Ірпінь: Державний податковий університет. 2024. 250 с.
2. Васильєва Н. В. Пропаганда як складова інформаційно-комунікативної політики і загроза національній безпеці. *Таврійський науковий вісник*. Серія: Публічне управління та адміністрування. 2022. № 2. С. 34–41.
3. Вівчар О. І., Зайцева-Калаур І. В., Зяйлик М. Ф. Нормативно-правові аспекти міжнародного співробітництва: безпекознавчі контексти. *Український журнал прикладної економіки*. 2021. № 2. С. 119–124.
4. Вівчар О., Дракохруст Т., Мужилівський Н. Організаційно-правові контексти кооперативної безпеки: від глобальних тенденцій до локальних прогнозів. *Актуальні проблеми правознавства*. Вип. 1. 2024. С. 91–96.
5. Вівчар О., Дракохруст Т., Тютенко Н. Фейки як основна загроза управління безпековою компонентою: актуалітет та вектори протидії // Інтелектуальні методи виявлення дезінформації в українських текстових даних: *колективна монографія*; за заг. ред. д. т. н., доцент, Х. В. Ліп'яніна-Гончаренко. Тернопіль: Економічна думка, 2025. С. 39–50. ISBN 978-966-654-779-1
6. Гевко В. Л. Практичні контексти національної безпеки на умовах партнерства: позитивні екстерналиї та ефективність забезпечення. *Вісник Хмельницького національного університету*. Серія: економічні науки. 2022. №1. С. 7–11.
7. Гребенюк А. Антиукраїнська пропаганда: характерні риси та поняття. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. Київ. 2021. Вип. 61. С. 128–139. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nbnbuimviv_2021_61_12
8. Денисюк Ж. З. Пропаганда та контрпропаганда в контексті стратегій державної інформаційної політики. *Вчені записки ТНУ імені ВІ Вернадського*. Серія: Державне управління. 2021.

Том 32 (71) № 2. С. 46-50.

9. Драбук С. С. Пропаганда та її види. шляхи протидії пропаганді. *Аналітично-порівняльне правознавство* : електрон. наук. фах. вид. Ужгород. нац. ун-т. Ужгород. 2022. № 1. С. 153–157. URL: <https://bit.ly/3NUuuQx>

10. Карпчук Н., Юськів Б. Вплив російської пропаганди на формування іміджу української влади. *Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії*. 2020. № 2. С. 72–82.

11. Кулеба Д. Війна за реальність Як перемагати у світі фейків, правд і спільнот. *Вид. 3-тє, оновлене*. Київ : Книголав. 2022. 384 с.

12. Литвиненко О. М. Рекомендації щодо викладання методики забезпечення воєнної безпеки. *Збірник наукових праць Національного університету оборони України*. 2021. №2. С. 45-50.

13. Маляренко В. І. Кращі практики зарубіжного досвіду боротьби з фейками та дезінформацією. *Інформація і право*. 2021. № 3. С. 21–27. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Infpr_2021_3_4

14. Марущак А. І. Передумови для формування правових механізмів протидії дезінформації в соціальних медіа у контексті національної безпеки: постановка проблеми. *Інформація і право*. 2022. № 1. С. 82–88. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Infpr_2022_1_10

15. Омельчук В. А., Ковальчук М. П. Безпека держави в умовах воєнного стану. *Вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. Серія економічна. 2022. №1. С. 5-12.

16. Політична пропаганда як складова інформативно-комунікативної діяльності органів державної влади. *Актуальні проблеми політики*. 2023. Вип. 72. С. 57-61.

17. Полторак В. А., Стаднюк А. Г. Пропаганда та її місце в процесі ведення інформаційних війн. Основні форми пропагандистського впливу. *Епістемологічні дослідження у філософії, соціальних і політичних науках*. 2020. Т. 3. № 1. С. 126–138.

18. Рущенко І. Пропаганда та контрпропаганда в цифровому суспільстві: інституціоналізація 2.0? *Український соціологічний журнал*. 2021. Вип. 25.

19. Самчинська О. А., Фурашев В. М. Інформаційне насильство, інформаційна маніпуляція та пропаганда: поняття, ознаки та співвідношення. *Інформація і право*. 2021. № 1. С. 55–65. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Infpr_2021_1_8

20. Щорічник СІПРІ 2023: *Озброєння, роззброєння та міжнародна безпека*. Київ: Центр Разумкова. 2024. 504 с.

21. Когут Ю. Гібридна війна нового типу як загроза національній безпеці держав : *підручник*. В-во: Консалтингова компанія «Сідкон». 2023. 348 с.

22. Alex S. Edelstein. Total Propaganda: From Mass Culture To Popular Culture. Publishing house: EVA. 2022. 200 p.

23. Bradley Davies Propagandopolis A Century of Propaganda From Around the World. 2024. 208 p.

24. David Wech Propaganda: Power and Persuasion. Publishing house: DUA. 2023. 175 p.

25. Edward L. Bernays Propaganda the public in the making. PWP. 2024. 180 p.

26. Gary D. Rawnsley, Yiben Ma, Kruaka Pothong Research Handbook on Political Propaganda. EE: Eglar. 2024. 220 p.

27. Steven A. Seidman Posters, Propaganda, and Persuasion in election campaigns around the world and through history. Paperback. 2025. 238p.

28. Vivchar O. I., Drakokhrust T. V., Shatarskyi A. Ya. Security of a country's private military company: a network approach to organizational and legal contexts. The Russian-Ukrainian war (2014–2022): historical, political, cultural-educational, religious, economic, and legal aspects : *Scientific monograph*. Riga, Latvia : «Baltija Publishing». 2022. p. 47–50.

29. Vivchar O., Ziailyk M., Oliynyuk R. Formation of communication links of the socio-humanitarian component of enterprise security: legal basis and pragmatics of application // COMMUNICATION AS A FACTOR OF TRANSPARENCY OF SOCIAL INTERACTION: PSYCHOLOGICAL, HISTORICAL, LEGAL, ECONOMIC AND POLITICAL DIMENSIONS. NEW REALITIES IN THE CONDITIONS OF WAR AND IN THE POST-WAR PERSPECTIVE : *scientific monograph* / Scientific Editors : Jacek Mrozek, Oksana Koval,

30. Ziailyk M. Practical basis of the organizational and legal contexts of ensuring cooperative security: current realities and main threats. Modeling the development of the economic systems : *Scientific journal*. (2023). № 2. P. 8–12.

Політика оцінювання

У процесі вивчення дисципліни «Пропаганда і контрпропаганда» використовуються такі засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання: поточне опитування, тестування; презентації результатів виконаних завдань; результати модульного контролю; оцінювання результатів самостійної роботи; інші види індивідуальних і групових завдань; екзамен.

Політика щодо дедлайнів і перескладання. Для виконання усіх видів завдань студентами і проведення контрольних заходів встановлюються конкретні терміни. Перескладання модулів проводиться в установленому порядку.

Політика щодо академічної доброчесності. Списування під час проведення контрольних заходів заборонені. Під час контрольного заходу студент може користуватися лише дозволеними допоміжними матеріалами або засобами, йому забороняється в будь-якій формі обмінюватися інформацією з іншими студентами, використовувати, розповсюджувати, збирати варіанти контрольних завдань.

Політика щодо відвідування. Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, карантин, воєнний стан, хвороба, закордонне стажування тощо) навчання може відбуватися в дистанційній формі за погодженням із керівником курсу з дозволу дирекції факультету.

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Пропаганда і контрпропаганда» визначається як середньозважена величина в залежності від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Модуль1		Модуль2		Модуль3	Модуль4	Модуль5
10%	10%	10%	10%	5%	15%	40%
Поточне оцінювання	Модульний контроль 1	Поточне оцінювання	Модульний контроль 2	Тренінг	Самостійна робота	Екзамен
Оцінка визначається як середнє арифметичне за відповіді або проходження поточного тестування (10 тестів по 10 балів за кожен тест) на кожному практичному занятті, теми 1-4	Підсумкове тестування (20 тестів по 5 балів за кожен тест) за темами навчального курсу у системі Moodle	Оцінка визначається як середнє арифметичне за відповіді або проходження поточного тестування на кожному практичному занятті, теми 5-9	Колоквіум за темами навчального курсу – оцінюється індивідуально за шкалою від 1 до 100 балів	Виконання комплексних завдань (три завдання по 30% до підсумку, кожне оцінюється індивідуально за шкалою від 1 до 100 балів); Активність під час проведення тренінгу – 10% від підсумку, оцінюється індивідуально за шкалою від 1 до 10 балів.	Комплексне завдання 1 – 40% від підсумку, оцінюється індивідуально за шкалою від 1 до 100 балів; Комплексне завдання 2 – 60% від підсумку, оцінюється індивідуально за шкалою від 1 до 100 балів	Теоретичні питання (2 питання по 30% від підсумку, кожне оцінюється індивідуально за шкалою від 1 до 100 балів); Практичне завдання – 30% від підсумку, оцінюється індивідуально за шкалою від 1 до 100 балів; Тести – 10% від підсумку (10 тестів по 10 балів за кожен тест)

Форми і критерії оцінювання

При оцінюванні роботи студента при складанні форм контролю за кожен компонент виставляється оцінка у діапазоні 1-100 балів з наступною інтерпретацією:

Поточне оцінювання під час заняття:

90–100 балів – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань.

75–89 балів – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.

65–74 бали – в цілому володіє навчальним матеріалом та викладає його основний зміст, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки.

60–64 бали – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, фрагментарно (без аргументації та обґрунтування) його викладає, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань, допускаючи при цьому суттєві неточності.

1–59 балів – не володіє навчальним матеріалом, не розкриває зміст теоретичних питань.

Тестування під час заняття:

10 тестів, правильна відповідь на кожен із яких оцінюється у 10 балів.

Модульний контроль 1 (підсумкове тестування):

20 тестів, правильна відповідь на кожен з яких оцінюється у 5 балів.

Модульний контроль 2 (колоквіум):

90–100 балів – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань, тестових та практичних завдань.

75–89 балів – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.

65–74 балів – в цілому володіє навчальним матеріалом та викладає його основний зміст, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки.

60–64 бали – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, фрагментарно (без аргументації та обґрунтування) його викладає, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності.

1–59 балів – не володіє навчальним матеріалом, не розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань.

Самостійна робота:

90–100 балів – зміст самостійної роботи повністю відповідає встановленим вимогам, містить елементи самостійного дослідження, свідчить про високий рівень опанування навчального матеріалу, студент на високому рівні виявляє творчий підхід до виконання завдань.

75–89 балів – зміст самостійної роботи в основному відповідає встановленим вимогам, можуть бути несуттєві недопрацювання за окремими завданнями, свідчить про належний рівень опанування навчального матеріалу, студент належно виявляє творчий підхід до виконання завдань.

60–74 балів – поставлені завдання виконані на недостатньому рівні; наведені авторські напрацювання є загальними і слабо обґрунтованими, свідчать про недостатній рівень опанування навчального матеріалу; студент припускається значних помилок у виконанні завдань, в окремих моментах виявляє творчий підхід до виконання завдань.

1–59 балів – завдання практично не виконані; відсутні авторські напрацювання; грубі помилки у вирішенні завдань роботи, що свідчать про низький рівень опанування навчального матеріалу; студент

не виявляє творчого підходу до виконання завдань.

Тренінг:

90–100 балів – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його використовує під час виконання завдань тренінгу, виявляє творчий підхід до виконання завдань.

75–89 балів – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, але при виконанні окремих завдань тренінгу не вистачає достатньої глибини та аргументації його використання, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки, загалом виявляє творчий підхід до виконання завдань.

65–74 бали – в цілому володіє навчальним матеріалом та загалом його використовує при виконанні завдань тренінгу, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому суттєві неточності та помилки, в окремих моментах виявляє творчий підхід до виконання завдань.

60–64 бали – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, фрагментарно (без аргументації та обґрунтування) його використовує, недостатньо розкриває зміст завдань тренінгу, допускаючи при цьому суттєві неточності, невиявляє творчого підходу до виконання завдань.

1–59 – не володіє навчальним матеріалом, не розкриває зміст завдань тренінгу, не бере участі у колективних завданнях під час проведення тренінгу.

Активність під час тренінгу:

Оцінюється у діапазоні від 1 до 10 балів, де 1 бал – найнижча активність (студент практично не виявляє інтересу до завдань тренінгу), 10 балів – найвища активність (студент активно залучений у виконання завдань тренінгу, виявляє творчу ініціативу, ґрунтовне знання навчального матеріалу).

Екзамен – вид підсумкового контролю, при якому засвоєння студентом теоретичного та практичного матеріалу оцінюється за виконанні студентом завдання. Екзаменаційний білет складається із:

тестів: 10 тестів, правильна відповідь на кожен із яких оцінюється у 10 балів.

практичного завдання: 1 завдання, за вирішення якого студент може отримати оцінку в діапазоні:

90–100 балів – демонструє знання і розуміння теми, викладає матеріал у логічній послідовності, показує уміння аналізувати і узагальнювати практичний матеріал та високий рівень теоретичної підготовки, виявляє творчий підхід до виконання завдання.

75–89 балів – у достатньому обсязі демонструє знання і розуміння теми, викладає матеріал у логічній послідовності, робить певні узагальнення і висновки, але допускається незначних помилок у формулюванні понять, обґрунтуванні висновків, демонструє загалом високий рівень теоретичної підготовки.

60–74 балів – на недостатньому рівні висвітлює проблему практичного завдання, логічність викладення матеріалу порушена; наведені авторські пропозиції рекомендації є загальними і слабо обґрунтованими; припускається значних помилок у формулюванні понять, обґрунтуванні висновків, демонструє недостатній рівень теоретичної підготовки.

1–59 балів – практично невисвітлює проблему, яка має бути розкрита; відсутні авторські пропозиції рекомендації у формулюванні понять, обґрунтуванні висновків, демонструє слабкий рівень теоретичної підготовки.

Теоретичних (проблемних) питань: 2 теоретичних питання, за відповідь на кожне студент може отримати оцінку в діапазоні:

90–100 балів – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час відповіді, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичного питання.

75–89 балів – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, але при викладанні питання не вистачає достатньої глибини та аргументації, допущені окремі несуттєві неточності та незначні

помилки.

65–74 бали – в цілому володіє навчальним матеріалом та викладає його основний зміст, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки.

60–64 бали – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, фрагментарно (без аргументації та обґрунтування) його викладає, недостатньо розкриває зміст теоретичного питання, допускаючи при цьому суттєві неточності.

1–59 балів – не володіє навчальним матеріалом, не розкриває зміст теоретичного питання.